

Анісімова Г. В.

кандидат юридичних наук, доцент кафедри екологічного права
Національного юридичного Університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Поняття «сталій розвиток» (sustainable development) походить з доповіді «Наше спільне майбутнє» Всесвітньої комісії ООН з навколишнього середовища і розвитку (WCED) – «Комісія Брундтланд» (1987 р.) – та інших міжнародних актів, котре розуміється нею як своєрідне піднесення, що вдовольняє вимоги нинішнього покоління без шкоди для можливості майбутніх поколінь задовольняти власні потреби. Науковці різних країн на свій розсуд тлумачать зазначений термін «збалансований розвиток», «невичерпний, відповноувальний характер використання природних ресурсів» та ін. [3]. Парадигма сталого розвитку ґрунтується на позитивних рисах попередніх концепцій, сучасних світових тенденцій та підходів щодо вирішення проблем гармонійного розвитку людства. Одним із визначальних чинників, що забезпечує сталий розвиток доцільно вважати екологічний. Ще наприкінці ХХ століття термін «екологізація» в науці екологічного права розпочали використовувати у своїй працях В. К. Повов, Ю. С. Шемшученко, В. В. Петров та інші фахівці, тільки стосовно екологічного законодавства, а в контексті екологізації, як суміжних, так і інших галузей права й законодавства.

Один із визначальних кроків до формування загальних засад екологізації українського суспільства був проголошений в Постанові Верховної Ради України від 5 березня 1998 р., № 188/98-ВР «Про основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» [2, 1998. – № 38-39. – Ст. 248]. Аналізуючи зміст зазначеного нормативно-правового акта можна зробити висновок, що екологізація має проводитися за чотирма напрямками, а саме: суспільство, держава, законодавство, освіта. Але розвиток соціуму довів, що доречно говорити ще й про три вектори екологізації юридичної науки та доктрини, державної політики.

Обрана світовим співтовариством парадигма сталого розвитку тісно пов'язана з сучасною еколого-правовою наукою й доктриною. Остання є різновидом галузевої правової доктрини, її системоутворюючим елементом, теоретико-методологічним фундаментом правової системи, джерелом (формою) екологічного права, що формується на підставі основоположних універсальних учень екологіч-правознавців, що мають наукову цінність,

визнаються юридичною спільнотою, служить підставою для легітимації доктрини в суспільній свідомості, можливого офіційного визнання державою. Вона встановлює стратегічні напрями державної екологічної політики, перспективи подальшого розвитку екологічного законодавства, сприяє запровадженню природно-правових підходів до загальнолюдських цінностей, науково обґрунтовує концептуальні підходи до вирішення проблем екологічного права, може виступати регулятором суспільних екологічних відносин. Основна функція еколого-правової доктрини – сприяння формуванню підґрунтя для правотворчості і правозастосування.

Відображаючи панівні в суспільстві погляди представників еколого-правових шкіл на екологічне право, на його цінність і роль у життєдіяльності соціуму, еколого-правова доктрина виступає своєрідним базисом для розробки еколого-правових приписів, обґрунтовує необхідність і доцільність закріплення правових норм, тобто є важливим чинником у процесі становлення права. Самостійне місце при проведенні екологізації займає систематизація екологічного законодавства, яку планувалося здійснювати у формі кодифікації й інкорпорації з одночасною підготовкою як першочергових, так і персективних законів і нормативно-правових актів. Кодифікацію перспективних нормативно-правових актів законодавець пов'язує з науковим обґрунтуванням, розробкою та прийняттям Екологічного кодексу України. У Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 р., схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України 17 жовтня 2007 р., № 880-р [2, 2007. – № 79. – Ст. 2961] опрацювання цього Кодексу, забезпечення прийняття й дотримання його основних вимог розглядаються як єдиний інструмент національної екологічної політики. В Законі України від 21 грудня 2010 р. № 2818-VI «Про Основні засади (стратегію) екологічної політики України на період до 2020 року» [2, 2011. – № 3. – Ст. 158] про прийняття Екологічного кодексу, як відомо, вже не згадувалось. Концепція систематизації екологічного законодавства, що розробляється багатьма юристами, повинна враховувати широке коло факторів, що обумовлюють його розвиток.

На нашу думку, в першу чергу, доречно буде звернути увагу на розробку наукових засад дієвого та життєздатного правового механізму реалізації, охорони та захисту істотних, невід'ємних, невідчужуваних природних прав, застосовувати природно-правову доктрину поряд з позитивістськими напрямами при нормотворенні в сфері екологічних відносин. Безперечним є факт інтеграції природного права в екологічну науку, доктрину, законодавство, правовідносини. Особливістю сьогодення є глобалізація проблем забезпечення і захисту прав і свобод особистості, її інтересів, що виступає надтерміновим завданням державної екологічної політики України та світового співтовариства.

В країні Указом Президента від 12.01.2015 року № 5/2015 схвалено «Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»» [2, 2015. – № 4. – Ст. 67], яка визначає мету, вектори руху, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори належних оборонних, соціально-економічних, організаційних,

політико-правових умов становлення та розвитку країни. Стратегія передбачає в рамках названих чотирьох векторів руху реалізацію 62 реформ та програм розвитку держави, серед них є й пов'язані з удосконаленням екологічних правовідносин, а саме: енергетики; енергоефективності; сільського господарства та рибальства; земельна; управління державною власністю; системи національної безпеки та оборони; державного управління; Конституційна; забезпечення безпеки та якості харчових продуктів; Програма збереження навколишнього природного середовища тощо. Окресленим завданням приділяється вагомий увага екологів-правників, це сьогоденний виклик для науковців.

Автор наполягає, що в умовах сьогодення екологізація освіти – одне з першочергових питань національної екологічної політики, її пріоритетний напрям, процес запровадження екологічних ідей, понять, принципів, цінностей, доктринальних підходів у навчальні дисципліни, а також підготовка екологічно досвідчених спеціалістів різноманітних профілів. Надання системі освіти екологічної спрямованості означає посилення еколого-світоглядних векторів виховання, насичення предметів питаннями екології, включення до змісту освіти результатів наукових досліджень. Екологізація освіти має носити комплексний характер, а також передбачає безперервність освіти. Метою екологізації системи освіти є трансформації сучасних екологічних ідей і цінностей у всі сфери суспільних відносин, формування екологічної свідомості та грамотності населення, екологічної культури, розуміння власних екологічних прав, інтересів та обов'язків. У сучасних умовах стає нагальним завданням насичення навчальних програм із підготовки спеціалістів усіх напрямів екологічними вимогами з метою формування екологічного мислення, спрямованого на гармонізацію взаємодії суспільства та природи, покращення стану навколишнього природного середовища та ресурсозбереження, становлення екологобалансованого природокористування, охорони та відтворення природних ресурсів. Екологічна освіта – органічна і пріоритетна частина всієї системи освіти, що надає їй нової якості, формує інше ставлення не тільки до природи, а і до суспільства і людини (екогуманізм). Концепція екологічної освіти України як елемент сталого розвитку держави набуває сьогодні все більшої актуальності.

В умовах сталого розвитку України екологізацію освіти доцільно розглядати як: (а) багатоаспектне та складне соціально-правове явище комплексного характеру; (б) складову національної безпеки; (в) основоположний елемент державної екологічної політики; (г) вид екологічних прав громадян; (д) складник формування екологічної свідомості суб'єктів суспільних відносин; (е) принцип екологічного права; (ж) тип освітніх відносин; (з) вид реформаторської освітньої діяльності. Сьогодні стає доречним вести мову про формування комплексного міжгалузевого правового інституту екологізації освіти. Підтримуємо пропозиції вчених про необхідність прийняття Закону України «Про екологічну освіту» та обов'язкового включення екологічної складової до державних стандартів освіти. З огляду на це, екологізація вищої освіти – це механізм освітнього

забезпечення реалізації національної екологічної політики, а остання в сучасних умовах розглядається як інтегрований фактор сталого розвитку України.

На сьогодні продовжується дискусія щодо формування екологічної держави та закріплення цієї правової категорії при внесенні змін до Конституції України. Вирішення цього питання вимагає ґрунтовних напрацювань з боку науковців щодо юридичних складників, ознак, соціальної обумовленості, забезпеченості та інших чинників поняття «екологічна держава». При проведенні наукових досліджень стане в нагоді використання науково-теоретичних наробок щодо правового регулювання, формулювання, реалізації екологічної функції держави, права, законодавства, проведених на теренах незалежної України.

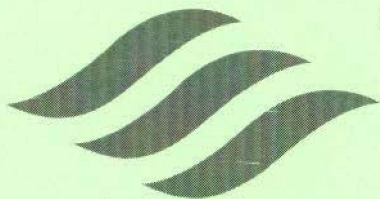
Настав час зробити послідовні й виважені кроки в напрямку екологізації науки, правової доктрини, законодавства, держави, політики, освіти, суспільства, підвищення рівня екологічної свідомості громадян, при цьому слід спиратися на сучасні погляди еколого-правових наукових шкіл, визнаних громадськістю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Відомості Верховної Ради України.
2. Офіційний вісник України.
3. Daly H., Farley J. Ecological Economics: Principles and Applications. – Washington: Island Press, 2004. – 544 p.

скан.

22

Причорноморська
Фундація
Права

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ТЕОРІЇ
ТА ЮРИДИЧНОЇ ПРАКТИКИ»**

МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**12-13 серпня 2016 р.
Одеса**

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ПРИЧОРНОМОРСЬКА ФУНДАЦІЯ ПРАВА»**

**МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ**

**«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ТЕОРІЇ
ТА ЮРИДИЧНОЇ ПРАКТИКИ»**

12-13 серпня 2016 р.

**Одеса
2016**

УДК 34(063)
ББК 67.0я43
А 43

А 43 **Актуальні питання правової теорії та юридичної практики: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 12-13 серпня 2016 р.)** – Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2016. – 112 с.

У збірнику містяться матеріали, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Актуальні питання правової теорії та юридичної практики». Для студентів, аспірантів, викладачів, науковців юридичних вищих навчальних закладів, представників судових та інших правозастосовних органів держави, адвокатів, представників юридичних громадських організацій.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

Погляди авторів, викладені в цьому збірнику, необов'язково відображають позицію організаторів міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання правової теорії та юридичної практики».

УДК 34(063)
ББК 67.0я43

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА, ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

Зубрицька О. В.

ГУМАНІЗАЦІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
НА ЗАСАДАХ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА 7

Назарук Ю. В.

ПРАВАЗАСТОСОВНІ АКТИ ОРГАНІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ 10

НАПРЯМ 2. МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ТА ПРИВАТНЕ ПРАВО

Адресько О. Л.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ
ДЕРЖАВ У ДИСКУРСІ ПРАВА НА САМОДОПОМОГУ 13

Гонак І. М.

ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ «ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ» ТА «ГІБРИДНОГО
ОПОРУ» В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ УМОВАХ 15

Когляр О. І.

РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАННЯ ЕКСТРАДИЦІЇ ЩОДО БІЖЕНЦІВ
ТА ШУКАЧІВ ПРИГУЛКУ 19

Лютій В. Р.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ НЕТІНГУ
В ТРАНСАКЦІЯХ ПРИВАТНОПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ 23

Овчаренко І. М.

ПРИСІДНАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ДО КОНВЕНЦІЇ
ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ І ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД:
ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ 27

Ржевська В. С.

ПОРІВНЯННЯ ВСЕЗАГАЛЬНОГО ДОГОВОРУ ПРО ВІДМОВУ
ВІД ВІЙНИ ЯК ЗАСОБУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ 1928 Р.
ТА ДЕКЛАРАЦІЇ ПРО МИР І ПРИПИНЕННЯ ВОЄН 2016 Р. 30

Чусько В. І.

УГОДА МІЖ ТУРЕЧЧИНОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ:
ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ВПЛИВ НА РЕГУЛЮВАННЯ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КРИЗИ БІЖЕНСТВА 33

НАПРЯМ 3. ЕКОЛОГІЧНЕ, ЗЕМЕЛЬНЕ, АГРАРНЕ ПРАВО

Анісімова Г. В.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ 37